

**МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОМАШНЬОГО ЧИТАННЯ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти (2003 р.) практичною метою вивчення іноземних мов є формування іншомовної комунікативної компетенції, змістовим компонентом якої є, зокрема, мовленнєва компетенція, що конкретизується у таких уміннях, як аудіювання, говоріння, письмо та читання [1, с. 13–14]. Приєднання до Болонської декларації «Про європейський простір вищої освіти» (1999 р.) передбачає перенесення акценту з пріоритетності аудиторних занять на самостійну (індивідуальну) роботу студентів у процесі розвитку вищезгаданих умінь. Одним із видів самостійної роботи студентів під час вивчення англійської мови на факультеті іноземних мов є домашнє читання, під яким розуміють «самостійне читання студентами якогось єдиного для всієї групи великого за обсягом оригінального твору іншомовної художньої літератури» [5, с. 117–118] і яке розглядають як «традиційний метод навчання читання як виду мовленнєвої діяльності» [4].

Проблему організації та методичного забезпечення домашнього читання в аспекті вивчення іноземних мов у школах, мовних та немовних вишах вивчали О. Бігич, С. Складенко, Н. Станкевич, О. Тарнопольський, С. Фоломкіна та ін. Домашнє читання визначається дослідниками як головне джерело практики в читанні, збагачення словникового запасу студентів, мовних та стилістичних форм, соціокультурної та лінгвокраїнознавчої інформації, а також як стимул для розвитку самостійного читання іноземною мовою. Відповідно є необхідність вдосконалення цілісної методично обґрунтованої системи організації домашнього читання на основі навчально-методичного комплексу для студентів і викладачів.

Метою статті є аналіз методики роботи з методичним комплексом з домашнього читання за романом С. Хінтон «Аутсайтери» на першому курсі вивчення англійської мови студентами факультету іноземних мов.

Обираючи матеріал для читання, ми зважали на такі вимоги до художнього тексту, як сучасність твору, доступність, зразковість, змістовність, цікавість, дискусійність, різнобічність, відповідність рівню підготовки студентів тощо. Від повноти забезпечення цих умов буде залежати мотивація читацької діяльності й активності студентів. Також, при виборі текстів для читання та розробці методичних рекомендацій до них, потрібно зважати на ті навчальні функції іншомовних текстів, які сприяють успішному формуванню комунікативної компетенції.

С. К. Фоломкіна виділяє чотири основні функції навчальних іншомовних текстів, а саме: 1) функція збагачення і розширення лексичних

знань; 2) функція тренування (вправляння в читанні); 3) функція розвитку усного мовлення; 4) функція розвитку смислового сприйняття тексту – його розуміння [6]. Відповідно, текст для домашнього читання використовується виходячи з таких підходів, як: формально-мовний, що розглядає текст як джерело мовних знань студентів; змістово-мовленнєвий – визначає текст як стимул і основу для розвитку мовлення студентів; функціонально-феноменологічний підхід, який позиціонує текст як літературний феномен, знак культури та спосіб передачі ідейно-образного змісту; комунікативно-смиловий підхід, який трактує текст як опосередковану форму спілкування читача з автором [4].

Виходячи із зазначеного вище, було розроблено навчально-методичний комплекс з домашнього читання на основі твору С. Хінтон «Аутсайтери». Комплекс призначений для студентів першого курсу факультету іноземних мов і складається з неадаптованого тексту роману, методичних рекомендацій для студентів, представлених у вигляді одинадцяти розробок, кожна з яких налічує десять завдань до виконання у процесі самостійної підготовки до заняття з домашнього читання, а також книги для викладача [2; 3].

Метою методичних рекомендацій для студентів є планування та організація самостійної роботи з художнім текстом, що сприятиме формуванню фонетичних, лексичних, граматичних навичок читання, а також допоможе досягти глибокого розуміння твору і реалізувати це розуміння у мовленнєвій діяльності. Кожна система завдань розрахована на дві години аудиторної роботи. Зазвичай, в залежності від вимог робочої програми, заняття відбувається раз на тиждень. Таким чином, студенти мають час протягом тижня, щоб самостійно підготуватись до роботи з домашнього читання, опрацьовуючи у середньому 10–12 сторінок тексту і виконуючи всі запропоновані завдання.

Працюючи над текстом, студенти виконують завдання на розвиток фонологічних навичок читання. Зокрема, вони мають підготувати зразкове читання вказаного фрагменту твору. Для цього студентам потрібно розбити текст на синтагми та інтонувати його згідно фонетичних правил англійської мови. Оскільки на занятті викладач не має змоги перевірити читання кожного студента, вони роблять запис свого читання у форматі MP3 і пересилають його на електронну адресу викладача, який до початку аудиторної роботи з художнім текстом прослуховує всі записи і оцінює їх. Крім цього, студенти готують літературний переклад цього ж фрагменту, добираючи адекватні мовні засоби для передачі свого розуміння тексту.

Також студенти виконують вправи на розвиток лексичних навичок читання. Методична розробка до кожної порції роману включає список лексичних одиниць для засвоєння. Студенти, читаючи твір, мають віднайти цю лексику у тексті, з'ясувати значення слів і виразів та запам'ятати контекст, у якому вжиті лексичні одиниці. Крім цього,

студенти мають надати свої приклади вживання слів у таких комунікативних типах речень, як твердження та запитання, що сприяє розвитку граматичних навичок.

Далі студенти виконують завдання, безпосередньо пов'язані зі змістом роману. Обов'язковим є відтворення подієвого ланцюга твору шляхом постановки десяти спеціальних запитань до тексту. Також студенти мають запропонувати і обґрунтувати назву розділу роману. Це завдання покликане навчити їх виділяти головну інформацію в тексті та резюмувати її у вигляді заголовку.

Важливим є завдання на підготовку короткого викладу прочитаного, яке сприяє розвитку вмінь студентів визначати головні ідеї та події в тексті й віднаходити відповідні засоби їх сполучення. Також у розробці є вправа на детальне відтворення змісту прочитаного у таких традиційних композиційно-мовних формах, як опис, розповідь і міркування.

Наступні вправи спрямовані на розвиток умінь інтерпретації тексту, а саме вправа на коментування висловів героїв роману та відповіді на дискусійні запитання. Ці завдання сприяють формуванню вмінь аргументування та оперування змістом як окремих фрагментів тексту, так і цілого твору. Останнє завдання у методичних рекомендаціях для студентів – написання есе на одну з тем, представлених у порції книги. Готуючи есе, студент має співвідносити події твору зі своїм власним досвідом, критично осмислити і оцінити вчинки героїв тощо.

Таким чином, завдання для роботи студентів з художнім текстом розроблені виходячи з принципу взаємопов'язаного навчання усіх видів мовленнєвої діяльності. Виконання запропонованих вправ вимагає багатократного перечитування тексту, що важливо для правильності, повноти і глибини розуміння.

Якість підготовки студентів викладач перевіряє безпосередньо на занятті з домашнього читання. На допомогу викладачам у підготовці та проведенні таких занять було розроблено методичні рекомендації до роботи з художнім текстом для викладачів, мета яких полягає у наданні порад щодо організації занять з домашнього читання та допомоги у здійсненні усного та письмового контролю розуміння тексту.

Методичні рекомендації для викладачів до кожного заняття включають: 1) завдання, спрямовані на перевірку розуміння тексту у вигляді програмованого контролю (Comprehension Check); 2) завдання, які мають забезпечити перевірку засвоєння лексичного матеріалу (Vocabulary Work); 3) завдання, направлені на роботу зі змістом та інтерпретацією тексту, розвиток монологічного та діалогічного мовлення студентів (Text Work).

Завдання першого блоку формулюються, наприклад, таким чином:

- *For sentences 1–10 choose the end a, b, c, or d which you think fits best according to the text.*
- *Put the events of the story in the right order.*

- Write if the following statements are TRUE or FALSE.
- Read the summary of Chapter IV and find 15 factual mistakes in it.
- Complete the statements.
- Fill in the gaps in the summary of Chapter VI.
- For questions 1–10 choose the answer a, b, c, d, or e which you think fits best according to the text.

Для роботи з лексичним матеріалом пропонуються такі завдання:

- Match the phrases with the definitions.
- Paraphrase the following sentences using the active word combinations.
- Answer the questions as if you were the characters of the book using the active word combinations.
- Respond to the following sentences using the active word combinations.
- Make up micro dialogues with the active word combinations.

Завдання третього блоку сформульовані так:

- Develop the following ideas.
- Support or challenge the following statements.
- Whom do the following words belong to? Under what circumstances were they said?
- Give the details of the events in the chapter using the following key words.
- Find evidence in the text that...

Також у цьому блоці викладачам пропонуються питання для дискусії, відмінні від тих, які студенти готували самостійно. Таким чином, викладач має змогу перевірити як підготовлене, так і непідготовлене мовлення студентів. Крім цього у розробці пропонуються ситуації для рольової гри на основі прочитаного (напр., Case Conference), а також низка творчих завдань, наприклад:

- Design your idea of the perfect place, like Ponyboy talks about. Include details about what you see, hear, smell, taste, and touch there. Compare your perfect place to Ponyboy's.
- Imagine that Ponyboy writes a letter to his dead mother, expressing emotions which he cannot share with anyone else. Write this letter.
- Create a wanted poster for Ponyboy and Johnny. Include the drawing of the boys, a description and the reason for which they are wanted.
- Prepare a TV news report on 'Children rescued from church fire'.
- Do an interview with Cherry for local radio station. Include the questions about the problems that exist everywhere and how she feels torn between the socs and the greasers.
- Write Cherry's diary entry for the evening on which Chapter VIII ends.

Після опрацювання всього тексту твору, викладач пропонує студентам теми для підсумкової дискусії, яку вони готують самостійно чи

в парах. Таким чином, вводяться елементи педагогізації навчального процесу, коли студенти мають організувати аудиторію до обговорення, представити свою проблему, поставити запитання, підвести підсумки сказаного тощо.

Для ефективної роботи над текстом для домашнього читання доцільно використовувати розробки для викладача у поєднанні з методичними рекомендаціями для студентів. Інтенсивна самостійна та аудиторна робота студентів з художнім твором значно підвищує якість навчання англійської мови на першому курсі.

Отже, використання навчально-методичного комплексу забезпечує інтегративний характер та оптимальну організацію домашнього читання як важливого компоненту змісту навчання іноземної мови в мовному виші.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробці методичних рекомендацій для професійно-орієнтованого навчання читання іноземною мовою майбутніх учителів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Методичні рекомендації до домашнього читання по книзі С. Хінтон «Аутсайтери» / [уклад. О. В. Пономаренко]. – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. – 151 с.
3. Методичні рекомендації для викладачів до спецкурсу «Робота з художнім текстом» за романом С. Хінтон «Аутсайтери» / [уклад. О. В. Пономаренко]. – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – 61 с.
4. Станкевич Н. Домашнє читання як дидактичний прийом у навчанні української мови як іноземної [Електронний ресурс] / Н. Станкевич // TeKa Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych OL PAN. – 2012. – № 7. – С. 158–167. – Режим доступу до журн. : <http://www.pan-ol.lublin.pl/wydawnictwa/TZwiaz7/Stankevycz.pdf>
5. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти : навч. посіб. / О. Б. Тарнопольський. – К. : ІНКОС, 2006. – 248 с.
6. Фоломкина С. К. Текст в обучении иностранным языкам / С. К. Фоломкина // Иностранные языки в школе. – 1985. – № 3. – С. 18–22.